

0. Inleiding

Politoeren is een vaardigheid die niet slechts schriftelijk geleerd kan worden. U kunt het leren door veel te doen. Gevoel en geduld spelen een grote rol.

In deze handleiding beperken wij ons tot het geven van enige technische wenken.

De politoerder moet zich met hart en ziel op zijn werk toelagen en moet direct voelen of zijn politoerprop "pakt" of "loopt" en zien of het oppervlak wordt gedekt.

Hij moet rekening houden met zijn kracht.

Een politoerder die veel kracht op het werk kan zetten zal de politoer in steviger consistentie kunnen verwerken. Hij krijgt hierdoor sneller dekking en is sneller klaar.

Het is aan te bevelen meerdere stukken onder handen te nemen, zodat elk stuk goed kan drogen en afharderen.

1. Voorbehandeling van het hout

Om fraai en duurzaam politoerwerk te kunnen maken, moet het te behandelen hout voorbereid worden. Controleer vooral of het houtwerk goed geschuurd is. Krassen op de dwarsligging van de nerf moeten beslist weggeschuurd worden. Gebruik hiervoor altijd zeer fijn schuurpapier (P400).

Niet weggewerkte krassen zullen nimmer door het politoeren weggewerkt, maar juist geaccentueerd worden.

Werkstukken die zeer vlak gemaakt moeten worden, zoals tafelbladen, dressoirbladen, kastdeuren enz. worden met warm water ($\pm 45^{\circ}\text{C}$) voorbereid. Daardoor zwelt de houtvezel op. Er wordt dan, na droging, met een middelgrof schuurpapier (P180), met de nerf meegeschuurd. Schuurpapier dient om een schuurblok te zitten. De minst golvende bewegingen in het hout zijn in politoer direct zichtbaar.

Na een goede uitdroging (dit kan ook kunstmatig geschieden) van het hout en/of fineerlaag, wordt het geheel nogmaals fijn opgeschuurd, waarna het werkstuk goed stofvrij wordt gemaakt en met een harde borstel de laatste stofresten uit de nerven worden geborsteld. Altijd met de nerf meeborstelen.

Eventueel aanwezige kleine gaatjes, evenals open versteknaden worden gestopt met vloeibaar hout, stopwas of met een pijpje schellak dichtgebrand. (zie 9)

Altijd in de kleur stoppen waarin het werkstuk gemaakt wordt.

2. Beitsen

Veelal wordt het hout met waterbeits in de juiste kleur gebracht. Voor grote vlakken is flink nat beitsen prettig om een goed egaal beitswerk te verkrijgen. We beitsen zo warm mogelijk. Voor dit beitsen wordt er een brede, lange zachte kwast gebruikt. Wanneer men te schraal beist wordt er een bont vlekkelig werk verkregen, omdat de beits dan zeer ongelijkmatig opdroogt.

STEEDS IN DE RICHTING VAN DE HOUTNERF WERKEN!

Wanneer het werkstuk gebeitst is, wordt dit direct met een daskwast geëgaliseerd. Doe dit zeer zorgvuldig. Na het beitsen moet het werkstuk minimaal 24 uur bij normale kamertemperatuur drogen; waarna zeer voorzichtig droog met een zeer fijn schuurpapier (waterproof P 800-1000) de eventueel opgezette houtvezels worden weggeschuurd.

Na deze behandeling herhalen wij het beitswerk. Houd daarom met de kleurkeuze rekening, omdat er zeer zwaar gebeitst wordt.

3 Het oliën van het hout

Deze bewerking dient niet om het hout te voeden, maar zorgt dat het hout levendiger en voller wordt. We onderscheiden twee mogelijkheden, te weten die met paraffine-olie of met rauwe lijnolie. Men gebruikt beslist geen gekookte lijnolie omdat deze verkleuring van het hout ten gevolge kan hebben.

Behandeling met paraffine-olie geeft de minste verkleuring. Wenst men een diepere en vollere kleur dan past men de olie samengesteld met rauwe lijnolie* toe, welke zeer licht gekleurd kan worden, b.v. om een vollere mahonie kleur te bekomen.

De olie wordt met een stof- en pluivrije linnen doek opgebracht.

DIT DIEN SCHRAAL TE GESCHIEDEN.

Als dit te vet gebeurt ontstaat het "uitzweeten" of "blindslaan". Ook het voortdurend wegzinken is het gevolg. Dit is niet meer te corrigeren. De olie wordt na aanbrengen met zeer fijn schuurpapier (waterproof P800-1000) met de nerf mee ingeschuurd. Hierdoor worden de poriën enigszins gevuld met olie en houtstof. Doe dit niet intensief, omdat het werkelijk vullen nog zal geschieden. Het werkstuk wordt voller en strakker. Bij het schuren een dubbel gevouwen schuurpapiertje gebruiken, dat met de vingertoppen licht op het oppervlak wordt gedrukt, dit om doorschuren te voorkomen.

Na het schuren wordt het oppervlak met een schone doek afgeveegd, eventueel bevochtigd met spiritus of benzine. Doe dit grondig om de hoeveelheid olie tot een minimum te beperken. Laat het werkstuk daarna minimaal 24 uur bij normale kamertemperatuur ($\pm 20^{\circ}\text{C}$) nadrogen.

Alvorens met vullen begonnen wordt, brengt men een schraal laagje politoergrond** met kwast of doek aan.

Dit laat men circa 4 uren drogen. Dit wordt weer met de nerf mee fijn opgeschuurd, waarna het werkstuk een nacht nadroogt.

*Oliën met rauwe lijnolie = 2 delen rauwe lijnolie + 1 deel terpentijn + 1 deel kobaltsiccatief.

**Politoergrond = 6 delen politoerverdunner + 1 deel politoer.

4. Vullen of grondpolitoeren.

Dit geschiedt met politoerverdunning.

Op het werkstuk strooit men waar nodig heel weinig vulpoeder (zie 9) op het oppervlak. Filter deze poeder eerst, om grove korrels uit te sluiten. De politoerprop wordt gemaakt van opgerold grove wollen stukken, omspannen met een stuk gewassen grof linnen, waarvan de uiteinden aan een kant ineen gedraaid worden, zodat de wol krachtig wordt ingeklemd.

Alvorens men het grove linnen opspant, worden de wollen stukken goed benat met eerst politoerolie en dan pas politoergrond. (zie 3). Dit doen wij in deze volgorde om stijf worden van de bal te voorkomen.

Nu wrijft men stevig in een draaiende beweging met de politoerprop het vulpoeder in de houtporiën (zie afb. 1).

Begin langs de kanten en beweeg in een spiraalvormige beweging naar het midden.

Is het eerste vulpoeder verwerkt dan strooit men, indien noodzakelijk, een nieuwe laag.

Zorg er voor dat de politoerprop goed nat blijft, door het loopvlak van de prop met politoergrond te benatten, maar niet zo dat deze plasjes vormt.

Het kan voorkomen, dat men tijdens het vullen zgn."slagen" of "striemen" op het werk waarneemt. Dit ontstaat als men te veel vulpoeder gebruikt. Men kan dit herstellen door de prop met politoerverdunner te benatten om de slagen er uit te draaien.

Indien het werkstuk glanzende stukken toont dan overhaalt men het werkstuk op boven beschreven werkwijze als bij slagen. Na droging wordt het gehele werkstuk droog fijn of in de paraffine-olie met fijn waterproof schuurpapier, met de nerf meegeschuurd.

Na, indien met paraffine olie geslepen is, met schone in benzine bevochtigde lappen, olierestanten verwijderd zijn, wordt er nogmaals met de prop politoergrond opgebracht.

Dit is absoluut noodzakelijk. Wanneer de poriën gevuld zijn, laat men het werk drie dagen rusten bij normale kamertemperatuur, alvorens met het dekpoltieren te beginnen.

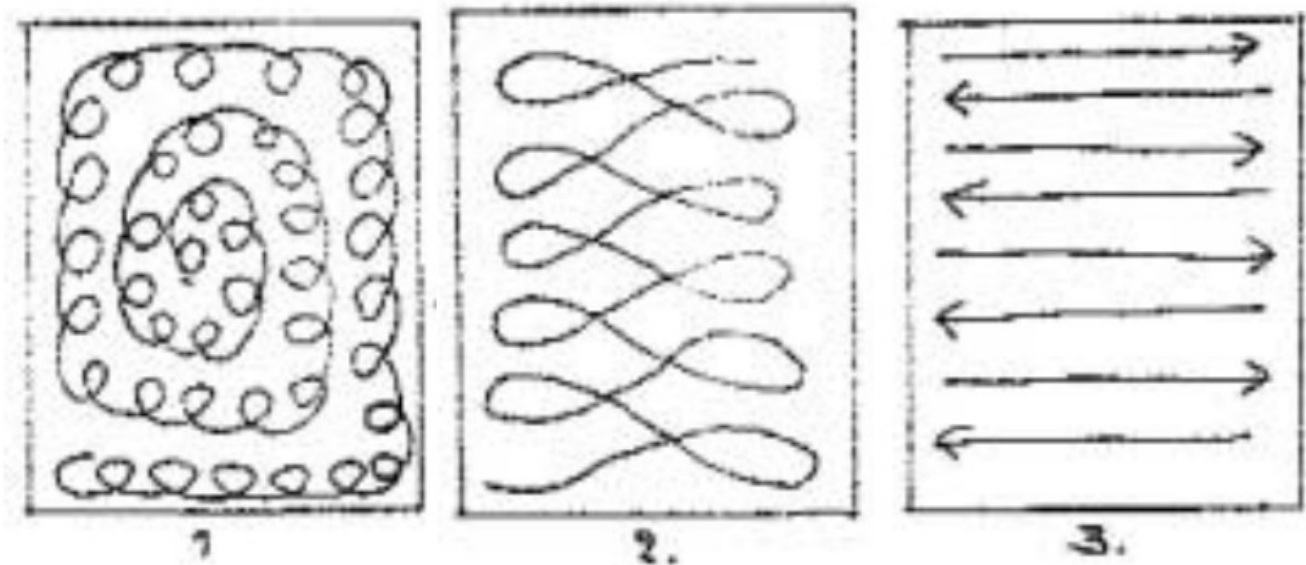
5. Politoer "slagen"

Bij beschouwing van de afbeeldingen 1, 2 en 3 zien we dat de "slagen" geheel verschillend zijn.

Bij het vullen is het niet aan te raden de "slagen" zo groot te nemen als op afb. 2 of 3 is aangegeven. In de eerste plaats heeft men dan geen controle in hoeverre men voldoende heeft gevuld, tevens kan men dan niet zo'n krachtige druk uitoefenen. Dus met korte krachtig draaiende bewegingen zoals in afb. 1 moet gevuld worden. Het vulpoeder moet in de nerven geperst worden. Hierdoor voorkomt men dat het vulsel te snel wegzakt, met alle extra werk nadien.

Dekpolitoeren doet men met de slagen zoals in afb. 2 is aangegeven. Er wordt hierbij meer nadruk gelegd bij het opbrengen van politoer dan het vullen. Slagen 2 en 3, waarbij we de nadruk leggen op afb. 3, wordt gebruikt bij afpolitoeren.

N.B. Overhaal de randen van het werkstuk altijd extra, omdat deze minder geraakt worden.

6. Dekpolitoeren

Drag zorg dat de ruimte goed op temperatuur is.

Na verharding van de grondlaag wordt deze droog, fijn en luchtig afgeschuurd. Dit is om stofdeeltjes te verwijderen, die zich op het werkstuk hebben gehecht.

Daarna moet goed en aandachtig ontstofst worden. Gebruik hiervoor bijv. Een kleefdoekje. Nu wordt een nieuwe politoerdot met een mengsel van 1 op 1 van politoer en politoerverdunner benat, waarna een grove linnendoek (gewassen, plus- en stofvrij) om de dot wordt gespannen. De dot mag van te voren met politoer olie bevochtigd worden. De menging politoer politoerverdunner wordt in een fles tevoren aangemaakt. De verhouding 1 op 1 is geen maatstaf. De ene politoerder wenst een dikkere menging dan de andere. (zie inleiding).

Bedenk wel: hoe dikker de menging, hoe groter het gevaar tot inzakken. Men drupt nu met de vingertoppen een druppel politoer-olie op het loopvlak van de politoerdot, waarna in een zwaaiende politoerbeweging (zie afb. 2) een zeer dun laagje politoer worden opgebracht.

Evenals het vullen wordt er met de kanten begonnen. Iedere prop wordt goed uit- of drooggepolitoerd. De prop moet lopen alsof u een magneet over een plaat ijzer trekt.

Tussen het politoeren mag een **weinig** vulpoeder op het vlak gestrooid worden.

Dit maakt het werk strakker, maar mag beslist niet gedaan worden wanneer de prop pas bevochtigd is; Alleen als de prop half droog is. Doet men dit niet, dan bestaat de kans dat het vulpoeder direkt opgelost wordt en zich op de politoerlaag vastzet.

Nadat er voldoende politoer opgebracht is, blijft het werk een aantal dagen staan, om te kunnen harden.

Bij kwaliteitswerk is het noodzakelijk het dekpulitoeren te herhalen.

Daarna schuurt men het oppervlak met een fijn schuurpapier droog (P400) of een zgn. "does" (=slijpprop, zie 9.0) en politoerolie (paraffine).

Het schuursel wordt met een schone doek benat in benzine afgewreven, waarna nogmaals op de reeds beschreven wijze gedekt wordt. Het werk wordt strakker en vlak.

Het werkstuk wordt enige dagen weggezet, alvorens er wordt afgepolitoerd.

7. Afpolitoeren

Afpolitoeren heeft tot doel de glans tot het hoogst op te voeren en stabiel te maken.

We pakken een schone politoerbalk en bevochtigen deze met politoerverdunner.

Met lange halen als bij afb. 2 of 3 wordt er in een waaierende beweging onder zeer lichte druk, de olieresten verwijderd. Nu laat men het werkstuk enige dagen tot weken drogen.

Daarna poetst men het op met een wollen lap, waarbij een polijstmiddel (niet op waterbasis) gebruikt kan worden.

8. Reparaties in bestaand politoerwerk

De beschadigde gedeeltes worden eerst goed ontvet met een ontvetter, waarna fijn geschuurd wordt met waterproof schuurpapier en ontvetter (wasbenzine).

De beschadigingen worden daarna met onverdunde schellakpolitoer gevuld d.m.v. een penseel.

Zorg dat zo min mogelijk buiten de beschadigingen wordt gestreken. Dit herhalen we zoveel malen totdat we het geheel gevuld hebben. We laten het werkstuk een dag drogen, waarna we het hele werkstuk schuren met ontvetter (wasbenzine). De opgevulde gedeeltes polijsten we geheel weg. Daarna dekpolitoeren en afpolitoeren we als omschreven in 6 en 7.

Bij geheel kale slijtstukken dient na ontvetting en schuring eerst met waterbeits worden gewerkt. Men kan ook met spiritusbeits werken, dit heeft als voordeel dat de houtvezels niet opzwellen. Daarna wordt de volgorde 4, 6 en 7 gevolgd.

9. Bijlage

1) Het vervaardigen van een **pijpje schellak**

Zo'n pijpje schellak maken we door schellakschilfers met weinig water in een stenen of glazen potje te doen. (Nooit ijzer bij schellak brengen). Dit potje wordt in een grotere pot gevuld met water gezet, wat op het vuur aan de kook wordt gebracht. (au bain Marie)

Onder voortdurend roeren wordt de schellak in een vloeibare massa omgezet. Dit wordt zo snel mogelijk tot een pijpje gekneed.

Werkwijze van het vullen:

Men houdt het staafje schellak aan een brandende lucifer boven het te vullen gaatje.

Enkele druppels vullen het gaatje. Na een paar minuten kan men met een zeer scherpe steekbeitel de overtollige schellak wegsteken. Met fijn schuurpapier (P400) schuurt men, met de nerf mee, de overige ongelijkheden weg.

2) Kalk/Puimsteen****

Kalk, liever puimsteen, wordt doorgaans als een vulmiddel gebruikt, omdat het geen invloed heeft op de kleur.

Wij kunnen het wel op kleur brengen door middel van kleurstoffen amber, kasselsche aarde, steenpoeder e.d. welke een geringe vullende werking hebben.

3) Does

Een does maken we van een strak opgerolde strook vilt, waarvan de onderkant vlak is.

Deze wordt gedrenkt in politoerolie en gemalen puinsteen. Hoe meer we deze does gebruiken, hoe harder wordt de vlakke onderkant. Het wordt daardoor een zeer goed slijpgereedschap, dat we ook kunnen gebruiken bij het schuren van het werkstuk.

10. Zwart handpolitoerwerk

We verwijzen naar het hoofdstuk of vullen een en ander aan.

Na de behandeling van 1 wordt het werkstuk zeer nat zwart gewaterbeitst volgens 2.

Na goed afschuren (fijn) wordt er nogmaals gebeitst.

Na een nacht drogen wordt er fijn, heel voorzichtig geschuurd. In tegenstelling tot het vermeld in 3, wordt na grondig ontstoffen, met een zachte lange platte kwast, zwarte politoer opgebracht (onverdund).

Na ±4 uur drogen, schuren we droog af met fijn schuurpapier.

Daarna vatten we het werk weer op door vullende poeders op het oppervlak te strooien. (Zweeds zwart en/of puimsteen). Om deze in te politoeren volgens afb. 1 met een mengsel zwarte politoer: politoerverdunner in de verhouding 1:1.

Er wordt zolang gedraaid tot alles is gevuld. Daarna blijft het minstens enkele dagen drogen.

Bij het dekpolitoeren gebruiken we zwarte politoer en werken volgens 6.

Tevens wordt er nu ook gebruik gemaakt van politoerolie.

Na het aanbrengen van enige proppen zwart politoer en als alles goed dekt, kunnen er, indien gewenst, enige proppen blanke politoer worden aangebracht. Na enkele dagen drogen kan er worden afgepolitoerd (7).

Het is aan te raden de politoerverdunner enigszins met blanke politoer aan te lengen.